

VÝTVARNĚ DRAMATICKÝ PROJEKT na motivy příběhu PAVUČINOVÁ z knihy Příhody včelích medvídků J. Kahouna

Charakteristika integrovaného bloku

V průběhu školního roku se vydáváme spolu s včelími medvídky Brumdou a Čmeldou od podzimu do léta za krásami světa. Navazujeme tak na školní vzdělávací program, kde je obsahová nabídka formulovaná v podobě čtyř základních integrovaných bloků dle ročních období.

Tematické celky TVP jsou vlastně příběhy včelích medvídků, od kterých jsou činnosti odvozovány a kterými jsou činnosti motivovány. Společně poznáváme přírodu a svět a učíme se jej ochraňovat. Zaměřujeme se převážně na prosociální vztahy a vazby, což se odráží v práci a komunikaci s dětmi. Náplní každodenních činností jsou tvořivé aktivity výtvarné, hudební i dramatické. Tvořivost a divergentní myšlení u dětí je rozvíjeno při všech činnostech i způsobem komunikace učitelky. Děti mají dostatek prostoru pro individuální rozvoj, samostatnost, názory, nápady, vlastní aktivity, ale také pro práci skupinovou a kolektivní, kde se nikdo vzájemně neruší a všichni dodržují pravidla. Konkrétní cíle jsou v TVP stanoveny předem, ale mohou být doplňovány cíly dalšími průběžně podle potřeb. Na cestě za poznáním nás tedy v letošním roce doprovázejí včelí medvídci Brumda a Čmelda a jejich příběhy a písničky.

Tento blok je zaměřen na výtvarnou dramatikou. Výtvarná dramatika je systém sociálně uměleckého učení zacílený jednak k rozvoji osobnosti a prosociálního chování, jednak k

uměleckému rozvoji. Blok je zpracováván jako příprava učitelky, realizace může probíhat různým způsobem.

Edukační cíle bloku v rámci jednotlivých oblastí RVP PV

1. Dítě a jeho tělo

- naslouchání svému tělu, rozlišovat klid a aktivitu
- rozvoj zrakové a sluchové percepce a paměti
- posilování schopnosti zdolávat překážky v prostoru třídy i v přírodě
- rozvoj pohybových schopností pomocí rovnovážných cviků ve dvojicích, převalů a kotoulů
- získávání schopnosti běhat a chodit a běhat v náročnějším terénu, prodlužovat délku chůze

2. Dítě a psychika

- rozvoj schopnosti komunikovat verbálními i neverbálními prostředky
- vedení dětí k vyjadřování svých myšlenek, pocitů a potřeb, uvědomování svých citů
- rozvoj a užívání fantazie a představivosti k tvůrčí činnosti
- rozvoj schopnosti rozpoznat a pojmenovat geometrické tvary, vytvářet ornamenty
- rozvoj schopnosti nalézat ve svém okolí kladný odraz své osobnosti, získávat zdravé sebevědomí

3. Dítě a ten druhý

- rozvoj schopnosti naslouchat a schopnosti empatie
- rozvoj schopnosti spolupracovat
- posilování komunikativních dovedností verbálních i neverbálních

4. Dítě a společnost

- rozvoj fantazie a tvořivosti a spolupráce při prostorovém vytváření
- uvědomování si možnosti hry s barvami na hudební improvizace
- seznamování se s tvořivou dramatikou
- posilování schopnosti naslouchat příběhu
- porozumění projevům neverbální komunikace – prostorovým a výtvarným projevům

5. Dítě a svět

- vedení dětí k rozlišování dobra a zla v jednoduchém příběhu
- rozvoj schopnosti vážit si života ve všech jeho formách
- osvojování si základních poznatků o přírodě, o životě na jarní zahradě
- vedení dětí k úctě k životu, zvířatům a k životnímu prostředí

Jarní blok – příběh Pavučinová

„*Ťuky, ťuky na hlavu, s babou závod vyhraju,*“ křičeli Brumda s Čmeldou. Lítali z květu na květ a hráli si na babu. Honili se, až měli upocená čelíčka. Kdyby je tak viděla maminka, ta by je jistě okřikla. Jenže maminka byla doma a háčkovala záclonku do okna.

Když je baba přestala bavit, šel Čmelda sbírat kvítkový prášek, jak se na čmeláčka sluší. Ale Brumda ne, ani ho nenapadlo. Nechal Čmelu Čmeldou a hledal pavučinky. Sítky, čeříny a houpačky zavěšené v trávě. Moc se mu líbilo jemné pletení z korálků a závěsy ze slunečních nitek. Hledal pořád další a další a nemohl se té nádhery nasytit. Proletěl hlohem, nedíval se a narazil do velké sítě natažené mezi bodláky. Než se rozkoukal, měl v pavučině zapletené nohy i křídélka. Pak nad sebou zaslechl chraptivý hlas:

„*Chrum, chrum, chrum!*“

Zdvihl hlavu a strach mu zavřel oči. Od pavučiny ke květu vedla šňůrka a na konci seděl zlý pavouk. Vypadal jako ježibaba, koulel očima a chraplal:

„*Máš štěstí – ty tlustá včelo – jsem právě po obědě. Ale počkej, až vyhládnou.*“

Sluníčko se na všechno dívalo, nemeškalo a řeklo to Čmelovi. Ten letěl hned pro maminku. Když se vrátili, Brumda sebou v pavučině házel a plakal.

„*Mamí! Čmeldo! Pomozte mi!!!*“

Ale maminka ani Čmelda nevěděli jak. Tady byla každá rada drahá. A pavouk nahoře pořád jenom chraplal: „*Počkej, až vyhládnou!*“

Brumda bez ustání plakal a Čmelda ho utěšoval:

„*Bráško, neboj se, jsme tu s tebou,*“ a z očí mu přitom také tekly slzy.

Rozplakali maminku a nakonec i sluníčko. Tomu vyběhla z oka slzička, jela po kulaté tváři a hup! Padla dolů, bouchla pavouka rovnou do hlavy a trochu ho omráčila. Než se probral k životu, maminka s Čmeldou Brumdu ze sítě vypletli.

„*Děkujeme ti, sluníčko!*“ volali pak všichni tři k obloze a letěli šťastně domů.

Činnosti – motivace

Motivačním úvodem bloku bude odкрытие celého příběhu formou četby učitelky (učitelka dětem neukazuje ilustrace k příběhu, provokuje tak fantazii a představivost dětí). Tento úvod nás přivede do příběhu a další aktivity budou záviset na dětech, jejich zájmu, nápadech, ostatní činnosti jsou tedy prozatím návrhem.

Rozehřívací a pohybové činnosti

- v návaznosti na úvod příběhu – čmeláčci se honí a hrají na babu
- květiny (vystřižené z látky, papíru, zhotovené při dřívějších výtvarných činnostech) rozmístíme v prostoru třídy, slouží k odpočinku
- koho se Čmelda dotkne, sedne si na květinu, odpočívá, ostatní jej mohou probudit pohlazením
- nebo zatukáním na hlavu „*Ťuky, ťuky na hlavu, s babou závod vyhraju*“
- záchrana Brumdy z pavučiny – překonání překážek, rovnovážné cviky ve dvojicích, převaly
- Brumda dává pozor, aby zase někde neuvízl – překážková dráha ve třídě i v přírodě
- lezení pavouka po úzké cestičce (lavičce) po čtyřech

Relaxace

- čmeláčci odpočívají, zavřou oči a vzpomínají na maminku
- sluníčko odpočívá
- sluníčko hladí čmeláčky

Rozvoj komunikace verbální

- komunitní kruh – otázky: Co se stalo Brumdovi a proč?
Jak se asi cítil Brumda v pavučině?
Jak se asi cítil Čmelda a maminka, když nevěděli, jak by Brumdovi mohli pomoci?
- postupné vyjadřování dětí, vyprávění příběhu

(otázky provokují přirozenou dětskou zvědavost, chuť objevovat a potřebu prosadit svůj názor, děti, které se chtějí vyjádřit, mají k tomu dostatečný prostor)

Rozvoj komunikace neverbální – výtvarnými prostředky

- komunitní kruh – místo verbálního projevu využijeme výtvarné sdělení, děti si posílají po kruhu papír a vyjadřují barevně pocity „*Když mám strach jako Brumda v pavučině...*“

Výtvarně tvořivé činnosti

- tvorba pavučiny – z provázků na konstrukci klacíků – skupinová práce (zaměřím se na spolupráci, domluvu dětí, rozvoj jemné motoriky)
- tvorba pavučiny v prostoru, některé děti drží provázky a tak vytvářejí pavučinu, ostatní procházejí pavučinou tak, aby neuvízly, poletují kolem pavučiny a také dávají pozor, aby se nezachytily
- vytváření pavouků – namáčení kartonu do vody, tvarování těla pavouka kolíky, po uschnutí, stříhání a nalepování nohou z papíru, drátku..., dokreslování obličeje..., výtvarné vyjádření charakteristiky pavouka – je zlý (sleduji fantazii, tvořivost dětí, dokončení práce)
- modelování pavouků z modelíny nebo keramické hlíny
- kreslení pavučiny ve dvojicích – dvojice kreslí tuší na bílý papír, bílou pastelkou na černý papír...pavučinu, domlouvají se očima, dotekem (zaměřím se na spolupráci – verbální a u dětí starších i na neverbální)
- kresba obrovské pavučiny – kolektivní práce
- kresba pavouka – každé dítě si nakreslí a vystřihne dle možností svého pavouka, sedneme si kolem velké pavučiny a umístí na ni svého pavouka, v reflexivním dialogu vyjadřujeme, kam jsme umístili pavouka a proč
- pavučina kreslená klovatinou, necháme zaschnout, nabarvíme křídami a nakonec vymyjeme klovatinu
- květiny na louce – vytváření ornamentů z geometrických tvarů, lepení mozaiky
- sluníčko – vytvoření papírové čepice s paprsky
- sluníčka – z krabiček od sýrů – nabarvení, nalepení paprsků

Všechny výtvarné výtvořky můžeme použít jako rekvizity, doplňky tvořivé dramatiky – pavučiny, pavouky, květiny, sluníčko...

Dramatické činnosti

- simultánní (hromadná) pantomima – jsme zlí pavouci, Brumda v pavučině, smutná maminka nebo Čmelda, nakonec šťastný Čmelda, Brumda, maminka...
- individuální pantomima – ostatní děti poznávají, koho pantomimou znázorňujeme (respektují děti, které se nechtějí zapojit)
- pantomima ve dvojicích
- zrcadlení ve dvojicích, kamarád opakuje pohyb
- omráčení pavouka slzou (zvuk trianglu), hra v roli – pavouk, na zvuk trianglu štronzo, reakce na signál
- simulace – děti jednájí samy za sebe ve fiktivních, simulovaných podmínkách (kdybych se zamotal do pavučiny...) nebo jedná samo za sebe v jiné roli (kdybych já byla Brumda, pavouk...)
- alterace – děti jednájí v roli pavouka, Čmely
- charakterizace – děti přijímají i charakteristiku postavy – zlý pavouk...
- zástupná řeč – jak by vypadal příběh, když čmeláček ani pavouk nemluví lidskou řečí, co bychom my lidé slyšeli (např. chrum, chrum a bzzz bzzz)
- dramatická hra rukou jako zástupných předmětů – jedna ruka je pavouk a druhá Brumda, pohyby vyjadřujeme strach a zlost

- experimentování s pocitem svobody a pohybu – zavážeme si ruce a nohy jako Brumda v pavučině a vyprávíme si o svých pocitech, jak je zvířatům, která jsou v kleci a ne na svobodě, v přírodě (respektují volbu dětí)
- improvizace s plyšovými hračkami – Čmeldou a Brumdou, pavoukem (sledují při volné hře, jak hrají hru s plyšákem (loutkou)
- Čmelda a Brumda jdou na louce tak, aby neprobudili pavouka, domlouvají se očima, gesty

Hry pro rozvoj zrakové a sluchové paměti, percepce

- Kimova hra – na zemi rozložíme obrázky Čmely, Brumdy, maminky, pavouka, pavučiny, bodláka, sluníčka..., děti si je po dobu 30 vteřin prohlížejí, poté je kusem látky přikryjí a děti jmenují předměty, které viděly a zapamatovaly si
- hra „Co zde nebylo a je, nebo bylo a není“ – hledáme se Čmeldou a Brumdou změny v prostoru, je dobré dávat pozor na cestu
- hra „Kam se pavouk schoval“ – hledáme pavouka podle zvuku (chrup, chrup)
- manipulace s pavouky z papíru – třídíme pavouky podle velikosti, barvy, počítáme jim nohy
- hra s grafickými listy – hledání dvou zcela stejných pavouků
- hra s grafickými listy – hledání jiného pavouka (otočeného) v řadě pavouků stejných

Hry pro rozvoj grafomotoriky

- hra pro uvolnění ramenního a loketního kloubu „Čmelda a Brumda letí“ – návaznost na volný pohyb v prostoru, křídou, mokrou houbou na tabuli, na zemi, velké formáty

Hudební činnosti

- pavoučí ozvěna – opakování rytmu a síly dětmi pomocí rytmických nástrojů
- učitelka hraje úryvky improvizací, které charakterizují jednotlivé postavy, na klavír, postupně děti dokáží podle úryvku poznat postavu
- hudební improvizace děti doprovází hrou s barvami, malbou, pohybem s barevnými šátky

Prohlížení knih a časopisů, jejich ilustrací

- hledáme znázornění pavouků různými autory, snažíme se poznat charakteristiku pavouků dle ilustrací, jejich vlastnosti, jsou všichni zlí
- rozhovor – otázky – proč se říká, že pavouci nosí štěstí
co je to štěstí
proč se čmeláček setkání s pavoukem bojí a my ne
proč některým lidem pavouci nevadí a jiným ano.....
- hledání informací o pavoucích v knihách i encyklopediích

Pobyt venku

- pozorování pavouků a pavučin v přírodě, zkoumání lupou

Závěr tématického celku

- prohlédnutí ilustrací v knize, porovnání jak jsme si pavouka představovali a ztvárnili my a jak autor
- společně s dětmi hodnotíme v průběhu každé činnosti, jak na nás působí, jaký nám zprostředkovávají zážitek, kdo měl dobrý nápad, kdo dokáže poctivě respektovat pravidla, kdo nás překvapil, byl originální, tvořivý, iniciativní...
- na závěr činnosti hodnotíme, co už víme a co bychom ještě chtěli vědět, vidět, prozkoumat, jaký byl náš podíl na výsledku činnosti (nápad, pomoc, spolupráce, respektování pravidel)
- další den otvíráme například tím, co už víme, co jsme dělali, prožili, například formou komunitního kruhu
- s odstupem času formou vzpomínky nebo v návaznosti na činnost, prožitek, poznatek, schopnost

Nejprve pozorují děti, sledují jejich spokojenost ve výrazu, jejich zájem činnost opakovat. Postupně začnu vést děti k tomu, aby se učily samy verbálně i neverbálně projevat

spokojenost a nespokojenost, zájem, nápady a iniciativu. Děti pochopí, že mám zájem, aby svá stanoviska sdělovaly, aniž by sklídily kritiku

Mne, jako učitelku, zajímá:

- jaký mám celkový dojem ze společné činnosti a atmosféry společné činnosti
- nakolik se vlastní realizace shodovala s původním záměrem
- jak děti reagovaly – jak byly zaujaté, soustředěné, pozorné, aktivní, tvořivé, jak se asi cítily
- zda všechny děti mohly být úspěšné, dostaly prostor
- jaký prožitek, poznatek, zkušenost, dovednost činnost dětem dala
- jaké plánované i neplánované cíle byly naplňovány
- jaké jsem použila prostředky, metody, evokaci a organizaci
- nakolik činnost respektovala potřeby, zájmy a vlastní nápady, tvořivost dětí
- zda byly zohledněny individuální potřeby dětí
- zda má činnost přesah do dalších činností i běžného života dětí

Použitá literatura:

KAHOUN, J.: Příhody včelích medvídků. Praha: Albatros, 2002. ISBN 80–00-01052–6.

KOPŘIVA, P. a kol.: Respektovat a být respektován. Kroměříž: Spirála, 2008. ISBN 978–80-904030–0-0.

MERTIN, V., GILLERNOVÁ, I.: Psychologie pro učitelky mateřské školy. Praha: Portál, 2003. ISBN 80–7178-799X.

ZELINKOVÁ, O.: Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program. Portál, Praha 2001. ISBN 80–7178-544X.